

הכנסת העשרים וחמש

יוזמים : חברי הכנסת שרון ניר
אביגדור ליברמן
עודד פורר
יבגני סובה
יוליה מלינובסקי
חמד עמאר

פ/25/3329

הצעת חוק העונשין (תיקון – קביעת עונש מינימום לעבירות ייזוי אבנים), התשפ"ג–2023

1. תיקון סעיף 329 בחוק העונשין, התשל"ז–1977¹ (להלן – החוק העיקרי), בסעיף 329(ב), אחרי "כלפי בן משפחתו" יבוא "או עבירה לפי סעיף קטן (א)(2)".
2. תיקון סעיף 332 בסעיף 332 לחוק העיקרי, אחרי סעיף קטן (ג) יבוא :
"ד) הורשע אדם בעבירה לפי סעיפים קטנים (א) או (ב), לא יפחת עונשו מחמישית העונש המרבי שנקבע לאותה עבירה".

ד ב ר י ה ס ב ר

לנוכח עלייה משמעותית מספר פיגועי הטרור מסוג יזוי אבנים וזריקת בקבוקי תבערה באזור יהודה ושומרון, מוצע בזאת לקבוע בחקיקה רף ענישת מינימום למבצעי פעולות אלו, בגובה חמישית מהעונשים המרביים שנקבעו לאותן עבירות.

יודגש כי קביעת עונשי מינימום היא חריג יוצא דופן בחקיקת העונשין. עונשי מינימום קבועים במספר קטן של עבירות, ביניהן חלק מעבירות המין בסימן ה' פרק י' לחוק.

המודל בדבר הבניית שיקול הדעת השיפוטי בענישה שאומץ בשנת 2012, ושהוראותיו קבועות בסימן א'1 לפרק ה'2 לחוק, אינו מבוסס על עונשי מינימום, ואכן ההוראות היחידות הקיימות בחוק הקובעות עונשים אלה נחקקו לפני שנחקק מודל הבניית הענישה בחוק העונשין.

יחד עם זאת, חריגות התופעה, ייחודיותה וממדיה שהלכו והתרחבו בעת האחרונה, מצדיקה, באופן חריג, קביעתם של עונשי מינימום במקרה זה.

על אודות הסכנות הכרוכות בתופעת ייזוי האבנים נשפכה כבר דיו רבה. כך למשל, בבש"פ 274/01

¹ ס"ח התשל"ז, עמ' 226.

בכר נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 21.1.2001) נקבע כי "זריקת חפצים לעבר נתיבי תחבורה יש בה סיכון גדול לחיי המשתמשים בהם, ולשלומם הגופני. היא הרקע למעשים אלה אשר יהא, יש בהם משום סיכון גדול לשלום הציבור".

בבש"פ 7103/00 פלוני נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 10.10.2000) נאמר כי "אבן הפוגעת בראשו של אדם עלולה להורגו נפש או להופכו נכה לכל חייו, וחלילה לנו כי נתעלם מסיכון זה (...). נזכור כי דוד – אשר לימים היה דוד המלך – לא היה אלא נער רועה צאן, אך עלה בידו להכות בחלוק-נחל ולהשתיק לעד את גולית הנורא".

כאמור, בתקופה האחרונה אנו עדים להתגברות חמורה של אירועי יידויי אבנים שלצערנו התרחבה לכל חלקי הארץ. רק לאחרונה פורסם כי בקווי אוטובוסים העושים את דרכם לאילת, הפכה תופעת יידוי האבנים לחזון נפרץ. זאת, יחד עם התגברות יידוי האבנים באזור יהודה ושומרון.

נוכח כל אלה, קיימת הצדקה לקביעת עונשי מינימום ביחס לתופעה זו, כפי שמוצע בהצעת חוק זו, אף שהדבר מהווה, כאמור, חריג יוצא דופן בחקיקת העונשין.

סעיף 1 – קביעת עונש מינימום לעבירה לפי סעיף 329(א)(2) לחוק העונשין:

המקרים המובהקים של יידוי אבן לעבר אדם בכוונה לפגוע באדם ולגרום לו חבלה חמורה, נכות או מום, נכללים בעבירה לפי סעיף 329(א)(2) לחוק, אשר זו לשונה:

"329. חבלה בכוונה מחמירה

(א) העושה אחת מאלה בכוונה להטיל באדם נכות או מום, או לגרום לו חבלה חמורה, או להתנגד למעצר או לעיכוב כדין, שלו או של זולתו, או למנוע מעצר או עיכוב כאמור, דינו – מאסר עשרים שנים:

[...]

(2) מנסה שלא כדין לפגוע באדם בקליע, בסכין, באבן או בנשק מסוכן או פוגעני

אחר;

"[...]

נזכיר כי לגבי סעיף זה הוחל מפורשות כלל הצפיות הפסיקתית, על פיו "היסוד הנפשי של כוונה מתקיים בעושה, אף אם זה לא רצה להשיג תוצאה כלשהי בהתנהגותו, אך נתקיימה אצלו צפייה ברמת הסתברות גבוהה כי התוצאה אמנם תושג עקב ההתנהגות" (רע"פ 9818/01 ביטון נ' סולטן, פ"ד נט(6) 554, 571-570 (פורסם בנבו, 31.3.2005), ראו ע"פ 6019/09 קילאני נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 18.3.2010) וע"פ 5492/11 אלרחמן נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 5.8.2012)).

בסעיף 329(ב) לחוק קבוע עונש מינימלי של חמישית מהעונש המרבי הקבוע בסעיף קטן (א) בנסיבות בהן העבירה מבוצעת כלפי בן משפחה. בשל חומרת תופעת יידוי האבנים והיקפה, מוצע לקבוע כי עונש המינימום הקבוע בסעיף קטן (ב) יחול גם על עבירה לפי סעיף קטן (א)(2). בית המשפט יוכל לסטות מעונש זה רק מטעמים מיוחדים שיירשמו.

סעיף 2 – קביעת עונש מינימום לעבירה לפי סעיף 332 לחוק העונשין:

העבירה שחלה על יידוי אבנים לעבר כלי תחבורה בנסיעה, קבועה בסעיף 332 לחוק העונשין. סעיף זה נחקק במסגרת חוק העונשין (תיקון מס' 119), התשע"ה–2015 (פורסם בס"ח התשע"ה, עמ' 200), ונועד לשפר את ההתמודדות עם תופעה זו. במסגרת תיקון זה, בוטל סעיף 332(3) לחוק, ששימש בעבר לצורך העמדתם לדין של מיידי אבנים לעבר כלי רכב, ותחתו נקבעה העבירה החדשה הכוללת שני מדרגים:

(א) מדרג הבסיס, שהעונש המרבי בצידו הוא עשר שנות מאסר, אוסר על יידוי או ירי של אבן או חפץ אחר לעבר כלי תחבורה בנסיעה, באופן שיש בו כדי לסכן את בטיחותו של הנוסע בכלי התחבורה או את מי שנמצא בקרבת כלי התחבורה, או שיש בו כדי לפגוע בכלי התחבורה בנסיבות שיש בהן כדי לעורר פחד או בהלה;

(ב) המדרג המחמיר, שהעונש המרבי בצידו הוא עשרים שנות מאסר, כולל גם יסוד של מטרה, והוא אוסר על יידוי או ירי של אבן או חפץ אחר לעבר כלי תחבורה בנסיעה, באופן שיש בו כדי לסכן את בטיחותו של הנוסע בכלי התחבורה או את מי שנמצא בקרבת כלי התחבורה, במטרה לפגוע בנוסע או במי שנמצא בקרבה כאמור.

על תופעת יידוי האבנים ועל הסיבות שהביאו לתיקון החקיקה, ראו דברי ההסבר להצעת חוק העונשין (תיקון מס' 120) (יידוי או ירי של אבן או חפץ אחר), התשע"ה–2014.

בעקבות חקיקת עבירה זו, פורסם ביום 9/9/15 עדכון להנחיית פרקליט המדינה מס' 2.19 העוסקת ב- "מדיניות האכיפה בעבירות יידוי אבנים". העדכון מדגיש את חומרתה של התופעה, ומנחה לגבי דרכי הטיפול בה במטרה להביא להגברת האכיפה ולהחמרה בענישה.

כאמור לעיל, וכצעד נוסף למאבק בתופעת יידוי האבנים המתרחשת, בין היתר, בכבישים מרכזיים בישראל, מוצע לקבוע עונש מינימום לאותם מקרים חמורים של יידוי אבנים, בגובה חמישית מהעונשים המרביים שנקבעו לאותן עבירות.

הצעות חוק דומות בעיקרן הונחו על שולחן העשרים וארבע ועל שולחן הכנסת העשרים וחמש על ידי חבר הכנסת אופיר כץ (פ/24/1019; פ/24/3700; פ/25/665).

הצעות חוק זהות הונחו על שולחן הכנסת העשרים וארבע על ידי חברת הכנסת קטי קטרין שטרית (פ/24/3332) ועל שולחן הכנסת העשרים וחמש על ידי חבר הכנסת רון כץ (פ/25/51), על ידי חבר הכנסת חנוך דב מלביצקי וקבוצת חברי הכנסת (פ/25/372) ועל ידי חבר הכנסת אליהו רביבו וקבוצת חברי הכנסת (פ/25/1702).

הצעת החוק זהה לפ/25/372 ולפיכך לא נבדקה מחדש על ידי הלשכה המשפטית של הכנסת.

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
כ"ד באייר התשפ"ג (15.05.2023)